

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор
Д.В. Бабенко
Гарант освітньої програми
«01» 5.07 2021 р.

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Основи охорони праці»

Галузь знань	20 «Аграрні науки та продовольство»
Спеціальність	201 «Агрономія»
Освітньо-професійна програма	«Агрономія»
Освітній ступінь	початковий (короткий цикл) рівень
Семестр	3 семестр
Форма здобуття освіти	денна форма
Викладач	Яблуновська Катерина Олександрівна, асистент e-mail - yablunovskayakaterina@ukr.net

Розглянуто на засіданні кафедри методики
професійного навчання

(протокол № 12 від «25» травня 2021 року).

Завідувач кафедри, доцент

К.М. Горбунова

Схвалено науково-методичною комісією
інженерно-енергетичного факультету

(протокол № 10 від «08» червня 2021 року).

Голова науково-методичної комісії, доцент

О.А. Горбенко

Розглянуто на засіданні вченої ради

факультету агротехнологій

(протокол № 10 від «30» 05 2021 року).

Голова вченої ради, доцент

А.В. Дробітько

Миколаїв
2021

Основи охорони праці. Викладач – Яблуновська К.О.

1. Призначення навчальної дисципліни «Основи охорони праці».

Вивчення навчальної дисципліни «Основи охорони праці» є важливим кроком у розширенні світогляду майбутніх фахівців про безпеку людини та її захист у процесі виробничої і побутової діяльності, в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу.

Навчальна дисципліна «Основи охорони праці» займає провідне місце у структурно-логічній схемі підготовки фахівця за початковим (короткий цикл) рівнем вищої освіти, оскільки є дисципліною, що використовує досягнення та методи фундаментальних та прикладних наук з філософії, біології, фізики, хімії, соціології, психології, екології, економіки тощо і дозволяє випускнику вирішувати професійні завдання за певною спеціальністю з урахуванням ризику виникнення внутрішніх і зовнішніх небезпек, що спричиняють надзвичайні ситуації та їхніх негативних наслідків.

2. Мета навчальної дисципліни. «Основи охорони праці».

Метою вивчення дисципліни «Основи охорони праці» полягає у набутті студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації.

3. Компетентності. «Основи охорони праці».

Компетентності здобувачів обумовлені освітньою програмою «Облік і оподаткування» й передбачають отримання відповідних результатів навчання, використання методів й форм оцінювання. Програмні компетентності включають інтегральні компетентності, загальні компетентності, фахові компетентності. Здобувачі вищої освіти повинні отримати здатність розв'язувати актуальні завдання й проблеми безпеки життєдіяльності людини у сучасному суспільстві або у процесі навчання, що передає проведення досліджень та здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Основні фахові компетенції здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у контексті навчальної дисципліни «Основи охорони праці» полягають у наступному: здатність орієнтуватися в основних методах і системах забезпечення техногенної безпеки, обгрунтовано вибирати відомі пристрої, системи та методи захисту людини і природного середовища від небезпек; вміння оцінити сталість функціонування об'єкту господарювання в умовах надзвичайних ситуацій та обгрунтувати заходи щодо її підвищення; вміння обгрунтувати та забезпечити виконання комплексу робіт на об'єкті з попередження виникнення надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

Таблиця 1 Компетентності здобувачів вищої освіти

Компетентності	Змістовність
Інтегральні	ІК. Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми з агрономії, що передбачає застосування теоретичних основ та методів відповідної науки і характеризується невизначеністю умов.
Загальні	ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і

	громадянина в Україні. ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій та ведення здорового способу життя. ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК9. Здатність прийняття рішень у конкретних виробничих умовах.

4. Програмні результати. «Основи охорони праці».

Основні завдання вивчення навчальної дисципліни передбачає опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятного ризику.

Таблиця 2 Програмні результати навчання здобувачів вищої освіти

Заплановані результати навчальної дисципліни	Змістовність
	ПРН1. Аналізувати основні етапи і закономірності історичного розвитку для формування громадської позиції.
	ПРН2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти.
	ПРН10. Аналізувати та інтегрувати знання із загальної та спеціальної професійної підготовки.
	ПРН16. Організувати результативні і безпечні умови роботи.

5. Опис.

«Основи охорони праці».

Кількість кредитів ECTS – 4,0

Кількість змістових модулів – 4,0

Загальна кількість годин – 120,0 год.

Рік вивчення - 2

Семестр – 3

Галузь знань 20 – «Аграрні науки та продовольство»

Спеціальність 201 «Агрономія»

Рівень вищої освіти – початковий

Ступень вищої освіти – молодший бакалавр

Кафедра методики професійного навчання

Форма підсумкового контролю — екзамен.

Ключові слова: заканадавча база, державне управління, контроль, навчання з охорони праці, атестація, гігієна, напруженість, небажані наслідки, електробезпека, пожежна безпека.

Keywords: legal base, public administration, counterfield, labor protection training, certification, hygiene, tension, undesirable consequences, electrical safety, fire safety.

Календарно план з навчальної дисципліни

Таблиця 1 Теми, розподіл навчального часу, терміни виконання завдань

Змістовні модулі курсу			Темати	Розподіл навчального часу			Термін виконання, тижднів	Терміни контрольного заходу
Найменування	Обсяг, кредити	Сума балів		Лекції	Практ.	Самост.		
Змістовний модуль № 1. Правові та організаційні основи охорони праці	0,5	10,0	Тема № 1. Теоретичні питання охорони праці.	1	3	10	1 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми
	0,5	10,0	Тема № 2. Правові питання охорони праці.	1	3	10	2 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми
	0,5	10,0	Тема № 3. Організаційні питання охорони праці.	2	3	10	3 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми
Змістовний модуль № 2. Основи гігієни праці	0,5	20,0	Тема № 4. Основи виробничої санітарії та гігієни.	2	3	10	4,5 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми
	0,5	20,0	Тема № 5. Гігієна праці при застосуванні шкідливих речовин.	2	3	10	6,7 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми
Змістовний модуль № 3. Основи виробничої безпеки	0,5	10,0	Тема № 6. Основи виробничої безпеки.	2	3	10	8 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми
	0,5	10,0	Тема № 7. Електробезпека	2	4	10	9 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми
	0,5	10,0	Тема № 8. Пожежна безпека.	2	4	10	10 тиждень	Залік період заліково-екзаменаційної сесії
Всього	4,0	100	-	14	26	80	-	-

Примітка: виконання здобувачем індивідуальних завдань за темою дослідження

6. Порядок та критерії оцінювання. «Основи охорони праці».

Вивчення навчальної дисципліни включає: лекційні заняття, практичні заняття, консультації з навчальної дисципліни, самостійну роботу здобувача.

Самостійна робота здобувача включає: опанування навчального матеріалу, проведення наукових досліджень, підготовку наукових публікацій, підготовку та участь у Всеукраїнських олімпіадах, Всеукраїнських конкурсах студентських робіт, міжнародних та державних наукових конференціях, щорічних круглих столів з питань актуальних проблем безпеки життє-

діяльності людини в сучасному суспільстві, виконання індивідуальних завдань, творчих робіт.

Таблиця 2 Оцінка за змістовні модулі, теми за видами виконання завдань

№	Змістові модулі	Кількість заходів	Оцінка в балах		Сума балів	
			min	max	min	max
Змістовий модуль № 1.						
1.	Аудиторна робота					
	Виконання тестових завдань по темах лекційного курсу.	7	4,0	7,0	28,0	49,0
	Захист індивідуальних завдань самостійної підготовки за завданням викладача по темах лекційного курсу.	7	1,0	2,0	7,0	14,0
2.	Самостійна і індивідуальна робота, публікації, виступи на конференціях, тематичних «круглих столах», підготовка наукових доповідей, студентських наукових робіт.	7	1,0	1,0	7,0	7,0
	Разом по першому змістовому модулю				42,0	70,0
Змістовий модуль № 2.						
1.	Аудиторна робота					
	Виконання тестових завдань по темах лекційного курсу.	3	4,0	7,0	12,0	21,0
	Захист індивідуальних завдань самостійної підготовки за завданням викладача по темах лекційного курсу.	3	1,0	2,0	3,0	6,0
2.	Самостійна і індивідуальна робота, публікації, виступи на конференціях, тематичних «круглих столах», підготовка наукових доповідей, студентських наукових робіт.	3	1,0	1,0	3,0	3,0
	Разом по другому змістовому модулю				18,0	30,0
	Разом				60,0	100,0

Здобувачі, що набрали менше 36 балів до заліково-екзаменаційної сесії не допускаються. До складання екзамену такі здобувачі можуть бути допущені тільки після того, як наберуть необхідну кількість балів і виконають усі передбачені програмою завдання.

Таблиця 3 Шкала оцінювання ECTS

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
82-89	B	4 (добре)
75-81	C	4 (добре)
64-74	D	3 (задовільно)
60-63	E	3 (задовільно)
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання 2 (незадовільно)
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни 2 (незадовільно)

Питання до заліку з навчальної дисципліни:

1. Версальська конференція. Комісія з міжнародного трудового законодавства. Міжнародна Організація Праці. Філадельфійська Декларація 1944 року. Україна – член МОП.
2. Мета та завдання дисципліни "Основи охорони праці". Перелік дисциплін, знання яких потрібне студентам для засвоєння курсу "Основи охорони праці". Структурно-логічна схема курсу та його місце у загальній системі наук із безпеки життєдіяльності.
3. Суб'єкти і об'єкти охорони праці: загальнотеоретичні і методичні основи охорони праці.
4. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.

5. Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці.
6. Закон України «Про охорону праці». Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці.
7. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів.
8. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій.
9. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.
10. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Реєстр НПАОП.
11. Стандарти в галузі охорони праці: система стандартів безпеки праці (ССБП). Міждержавні стандарти ССБП.
12. Національні стандарти України з охорони праці. Санітарні, будівельні норми, інші загальнодержавні документи з охорони праці.
13. Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура.
14. Інструкції з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють на підприємстві АПК.
15. Фінансування охорони праці: основні принципи і джерела. Заходи і засоби з охорони праці, витрати на здійснення і придбання яких включаються до валових витрат.
16. Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці.
17. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення.
18. Державний нагляд за охороною праці на підприємстві АПК: органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права.
19. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці на підприємстві АПК.
20. Організація охорони праці на підприємстві АПК: структура, основні функції і завдання управління охороною праці на підприємстві АПК.
21. Служба охорони праці підприємства. Статус і підпорядкованість.
22. Основні завдання, функції служби охорони праці. Структура і чисельність служб охорони праці. Права і обов'язки працівників служби охорони праці. Стимулювання охорони праці.
23. Громадський контроль за станом охорони праці в організації: уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці, їх обов'язки і права.
24. Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії.
25. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі на підприємстві АПК.
26. Атестація робочих місць за умовами праці: мета, основні завдання та зміст атестації.
27. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці.
28. Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка.
29. Навчання з питань охорони праці: навчання як системне та систематичне підвищення рівня знань працівників з питань охорони праці.
30. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці.
31. Організація проведення інструктажів з питань охорони праці. Стажування (дублювання) та допуск працівників до самостійної роботи.
32. Організація проведення вступного інструктажу з питань охорони праці на підприємстві АПК.
33. Організація проведення первинного інструктажу з питань охорони праці на підприємстві АПК.

34. Організація проведення повторного інструктажу з питань охорони праці на підприємстві АПК.
35. Організація проведення позапланового інструктажу з питань охорони праці на підприємстві АПК.
36. Організація проведення цільового інструктажу з питань охорони праці на підприємстві АПК.
37. Профілактика травматизму та професійних захворювань: виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Інциденти та невідповідності.
38. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань.
39. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.
40. Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності людини. Втома.
41. Гігієна праці, її значення. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці.
42. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці.
43. Робоча зона та повітря робочої зони. Мікроклімат робочої зони. Нормування та контроль параметрів мікроклімату.
44. Заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату. Склад повітря робочої зони: джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами (газами, паром, пилом, димом, мікроорганізмами).
45. Гранично допустимі концентрації (ГДК) шкідливих речовин. Контроль за станом повітряного середовища на виробництві. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони.
46. Організація повітрообміну в приміщеннях підприємства: вентиляція. Види вентиляції.
47. Організація повітрообміну в приміщеннях, повітряний баланс, кратність повітрообміну. Природна вентиляція.
48. Системи штучної (механічної) вентиляції, їх вибір, конструктивне оформлення. Місцева (локальна) механічна вентиляція.
49. Освітлення виробничих приміщень: основні світлотехнічні визначення.
50. Природне, штучне, суміщене освітлення. Класифікація виробничого освітлення.
51. Основні вимоги до виробничого освітлення. Нормування освітлення, розряди зорової роботи.
52. Вібрація: джерела, класифікація і характеристики вібрації. Гігієнічне нормування вібрацій.
53. Методи контролю параметрів вібрацій. Типові заходи та засоби колективного та індивідуального захисту від вібрацій.
54. Шум, ультразвук та інфразвук: параметри звукового поля: звуковий тиск, інтенсивність, частота, коливальна швидкість.
55. Звукова потужність джерела звуку. Класифікація шумів за походженням, за характером, спектром та часовими характеристиками.
56. Нормування шумів. Контроль параметрів шуму, вимірювальні прилади. Методи та засоби колективного та індивідуального захисту від шуму.
57. Інфразвук та ультразвук. Джерела та параметри інфразвукових та ультразвукових коливань.
58. Нормування та контроль рівнів, основні методи та засоби захисту від ультразвуку та інфразвуку.
59. Електромагнітні поля та випромінювання радіочастотного діапазону: джерела, особливості і класифікація електромагнітних випромінювань та електричних і магнітних полів.
60. Характеристики полів і випромінювань. Захист від електромагнітних випромінювань і

полів.

61. Випромінювання оптичного діапазону: класифікація та джерела випромінювань оптичного діапазону. Особливості інфрачервоного, ультрафіолетового та лазерного випромінювання.
62. Засоби та заходи захисту від інфрачервоного та ультрафіолетового випромінювань. Класифікація лазерів за ступенями небезпечності лазерного випромінювання. Специфіка захисту від лазерного випромінювання.
63. Іонізуюче випромінювання: виробничі джерела іонізуючого випромінювання, класифікація і особливості їх використання.
64. Типові методи та засоби захисту персоналу від іонізуючого випромінювання у виробничих умовах.
65. Основні вимоги чинного законодавства до розміщення виробництва: класи шкідливості підприємств за санітарними нормами. Санітарно-захисні зони підприємств.
66. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства, до виробничих та допоміжних приміщень.
67. Основні вимоги чинного законодавства до розміщення комунікацій: енерго- та водопостачання, каналізація, транспортні комунікації.
68. Вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації робочих місць менеджера підприємства.
69. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів. Безпека під час експлуатації систем під тиском і криогенної техніки.
70. Безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт.
71. Дія електричного струму на організм людини. Електричні травми. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.
72. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом.
73. Умови ураження людини електричним струмом. Ураження електричним струмом при дотику або наблизненні до струмоведучих частин і при дотику до неструмоведучих металевих елементів електроустановок, які опинились під напругою. Напряга кроку та дотику.
74. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.
75. Пожежонебезпечні властивості речовин і матеріалів: показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин.
76. Категорування приміщень та споруд за вибухопожежною і пожежною небезпечкою.
77. Класифікація вибухонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон.
78. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту АПК. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах.
79. Вивчення питань пожежної безпеки працівниками. Дії персоналу при виникненні пожежі.
80. Організаційно – технічні заходи забезпечення пожежної безпеки на підприємстві АПК.
81. Технічні засоби протипожежного захисту: установки пожежної сигналізації та пожежогасіння.
82. Технічні засоби протипожежного захисту: системи протидимного захисту, системи оповіщення людей про пожежу і керування евакуацією, засоби зв'язку.
83. Протипожежне водопостачання, пожежна техніка, первинні засоби пожежогасіння.

7. Політика курсу.

«Основи охорони праці».

Сучасні глобалізаційні процеси характеризуються суттєвими ознаками транзитивності, які здійснюють відповідний вплив на окремі держави й регіони світу. Посилення негативних проявів (військові конфлікти, екологічні виклики, фінансові ризики, пандемії тощо) спону-

кали до підвищення рівня соціальної напруги, що засвідчує суттєвість впливу й високий рівень залежності окремих світових систем. Суттєвість впливу глобалізаційних процесів доводить постійна потреба адаптуватися до змін, які відбуваються у політичному, економічному, соціальному, екологічному просторі.

Актуальність тематики, що висвітлюється у навчальному курсі, обумовлює важливість дослідження напрямів гарантування безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві, упередження злочинів й проявів тінізації, визначення можливостей щодо адаптації до глобалізаційних змін й нейтралізації загроз. Розуміння процесів та явищ здобувач опанує під час лекційних й практичних занять, консультацій з навчальної дисципліни.

Самостійна робота є одним з найважливіших компонентів освітнього процесу, що передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних, поза аудиторних занять, без участі викладача, так і під його безпосереднім керівництвом за тематикою навчального курсу. За тематикою навчального курсу. Пізнавальна діяльність здобувачів у процесі виконання самостійної роботи характеризується високим рівнем самостійності та сприяє залученню здобувачів до творчої активності. Основною метою проведення поглиблених досліджень є формування практичних навичок, вміння аналізувати процеси та явища, обґрунтовувати можливі рішення, робити висновки та узагальнювати практичні напрями нейтралізації загроз на різних рівнях (від глобального до локального). Самостійна робота передбачає поетапне засвоєння нового матеріалу, повторення та закріплення, його застосування на практиці. Ефективність самостійної роботи залежить від її організації, змісту, взаємозв'язку та характеру завдань.

Нормативна навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності» – це інтегрована дисципліна гуманітарно-технічного спрямування, яка узагальнює дані відповідної науково-практичної діяльності, формує поняттєвокатегорійний, теоретичний і методологічний апарат, необхідний для вивчення в подальшому охорони праці, захисту навколишнього середовища, цивільної оборони та інших дисциплін, які вивчають конкретні небезпеки і способи захисту від них. При вивченні дисципліни використовуються можливості виконання тестових завдань, індивідуальних завдань самопідготовки, творчих робіт, підготовки наукових публікацій, формування доповідей, участі у міжнародних та державних наукових конференціях, щорічних круглих столів з питань актуальних проблем безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві.

Здобувач повинен працювати системно, використовувати аналітичні здібності, вміти працювати з великим масивом інформації, перевіряти достовірність вхідної інформації, проводити дослідження, узагальнювати результати, доводити дієвість власних висновків, обґрунтовувати практичну значимість й можливості використання у практичній діяльності на різних рівнях управління з метою нейтралізації загроз різного характеру та гарантування безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві.

8. Інформаційні джерела. «Основи охорони праці».

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року / Верховна Рада України. – Київ: 1997. 64 с.
2. Кодекс цивільного захисту України : Кодекс від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
3. Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру : Закон України від 8 червня 2000 року № 1809-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1809-14#o332>.
4. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16 березня 2000 року № 1550-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>.
5. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності : навч. посіб.

- Київ, 2019. 344 с.
6. Яремко З. М. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Львів, 2015. 301 с.
 7. Бегун В. В., Науменко І.М. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки) : навч. посібник. Київ, 2017. 344 с.
 8. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 1. Техногенна та природна небезпека / за ред. В. В. Могильниченка. – Київ, 2017. 636 с.
 9. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 2. Організація управління в надзвичайних ситуаціях / за редакцією В. М. Антонця. – Київ, 2017. 303 с.
 10. Аветисян В. Г. Рятувальні роботи під час ліквідації надзвичайних ситуацій : посібник. – Київ, 2016. 398 с.
 11. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник / [М.А. Касьянов, Ю.П. Ревенко, В.О. Медяник та ін.]. – Луганськ, 2017. 284 с.
 12. Михайлюк В.О. Цивільна безпека : навчальний посібник / В.О. Михайлюк, Б.Д. Халмуратов. – Київ, 2018. 158 с.
 13. Яким Р.С. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Львів, 2015. 304 с.
 14. Яремко З.М., Муць І.Р., Галаджун Я.В. Безпека життєдіяльності: навч. посібник. Львів, 2017. 268 с.
 15. Кіт Л.Я. Основи рятування і збереження життя людини у невідкладному стані. – Львів, 2017. 135 с.
 16. Яблунівська К.О. Екологічна підготовка майбутніх викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, уклад. К.О. Яблунівська // Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 5-19 березня 2018р. – ІПТО. – Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/4733>
 17. Яблунівська К.О. Екологічна підготовка інженерів-педагогів аграрної галузі, уклад. К.О. Яблунівська // Регіональна культура в умовах глобалізації : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Глухів. 22-23 травня 2018 р. - Глухів : ВМУРЛ „Україна”, 2018.
 18. Яблунівська К.О. Удосконалення викладання дисциплін безпеки у вищих навчальних закладах, уклад. К.М. Горбунова, В.М. Курепін, К.О. Яблунівська // Причорноморська регіональна науково-практична конференція професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв, 25-27 квітня 2018 р. – Миколаїв: Миколаївський національний аграрний університет. – Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/3900>
 19. Яблунівська К.О. Екологічна психологія та психопедагогіка у системі підготовки майбутніх викладачів аграрної галузі, уклад. К.О. Яблунівська // Причорноморська регіональна науково-практична конференція професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв, 25-27 квітня 2018 р. – Миколаїв: Миколаївський національний аграрний університет. – Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/3897>
 20. Яблунівська К.О. Принципи формування екологічної компетентності у майбутніх викладачів аграрних закладів, уклад. К.О. Яблунівська // Науковий вісник: збірник наукових праць випуск 14, м. Київ, 2018р. – ІПТО.
 21. Яблунівська К.О. Екологічна освіта в системі підготовки майбутнього фахівця, уклад. К.О. Яблунівська // Теорія і методика професійної освіти: електронне фахове наукове видання випуск 14, м. Київ, 2018р. – ІПТО. – Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/4735>
 22. Яблунівська К.О. Використання інтерактивних методів навчання при вивченні курсу «Основи охорони праці» у вищих навчальних закладах, уклад. К.О. Яблунівська // Причорноморська регіональна науково-практична конференція професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв, квітня 2020 р. – Миколаїв: Миколаївський національний аграрний університет.
 23. Яблунівська К.О. Екологічна свідомість у системі наукових понять, структура та

типи, уклад. К.О. Яблунівська // Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 6-7 грудня 2018 р.

24. Яблунівська К.О. Формування екологічної компетентності засобами інтерактивних технологій, уклад. К.О. Яблунівська // Інноваційні підходи до розвитку сучасної освіти: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Дніпро, 28 лютого 2019 р. – Режим доступу: <http://dSPACE.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6424>

25. Яблунівська К.О. Організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів, уклад. К.О. Яблунівська // Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 18-28 березня 2019 р. – Режим доступу: <http://dSPACE.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6423>

36. Яблунівська К.О. Особливості формування екологічної компетентності студентів засобами факультативу "Екологія довкілля", уклад. К.О. Яблунівська // Професійне навчання персоналу – Європейський вибір: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, травень 2019 р.

27. Яблунівська К.О. Методика формування екологічної компетентності студентів засобами інтерактивних технологій навчання, уклад. К.О. Яблунівська // Актуальні питання гуманітарних наук: Збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка випуск 26, м. Дрогобич, листопад 2019 р. – Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2019. – С.184-188.

28. Яблунівська К.О. Професійна підготовка викладачів аграрних закладів професійної освіти в педагогічній діяльності, уклад. К.О. Яблунівська // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: збірник наукових праць випуск 68, м. Запоріжжя, лютий 2020 р. – м. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – С.34-38.

29. Яблунівська К.О. Модульно-компетентнісний підхід до навчання, уклад. С.Б. Літвінчук, К.А. Тайхриб, К.О. Яблунівська // Концептуальні засади та тенденції розвитку соціально-економічних процесів: колективна польська монографія м. Ополь, Республіка Польща, січень 2020 р.

30. Яблунівська К.О. Проблеми формування екологічної компетентності майбутніх викладачів аграрників, уклад. К.О. Яблунівська // Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи: матеріали X міжнародній науково-практичній конференції, м. Хмельницький, 7-8 листопада 2019 року.

31. Яблунівська К.О. Наукові підходи до формування екологічної освіти та компетентності майбутніх державних службовців, уклад. К.О. Яблунівська // Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти: матеріали міжнародній науково-практичній інтернет-конференції, м. Миколаїв, 20-21 листопада 2019 р. – Миколаїв: Миколаївський національний аграрний університет, 2019. - Режим доступу: <http://dSPACE.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7174>

32. Яблунівська К.О. Методичні особливості екологічної компетентності студентів засобами інтерактивних технологій навчання, уклад. К.О. Яблунівська // Осінні наукові читання: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Тернопіль, 27 листопада 2019 р. – м. Тернопіль: – Режим доступу: <http://dSPACE.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6425>

33. Яблунівська К.О. Організація кар'єрного консультування майбутніх інженерів-педагогів аграрної галузі, уклад. К.О. Яблунівська // Організаційно-педагогічні умови створення і функціонування Центру консультування з професійної кар'єри учнівської молоді: матеріали всеукраїнського науково-практичного on-line семінару, м. Київ, 5 грудня 2019 р.

34. Яблунівська К.О. Підготовка викладачів спеціальних дисциплін для закладів вищої освіти аграрної галузі, уклад. К.О. Яблунівська // Причорноморська регіональна науково-

практична конференція професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв, 17-19 квітня 2020 р. – Миколаїв: Миколаївський національний аграрний університет.

35. Яблуновська К.О. Змістово-технологічні особливості формування екологічної компетентності студентів засобами факультативу «Екологія довкілля», уклад. К.О. Яблуновська // Педагогіка та психологія: виклик і сьогодення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ 1-2 травня 2020 р.

36. Яблуновська К. О. Підготовка викладачів в професійній аграрній освіті // Педагогічні інновації : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 28-29 квітня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 131-132.

37. Яблуновська К. О. Загальний аналіз необхідності здобуття екологічної компетентності для майбутніх фахівців // Пріоритетні наукові напрямки педагогіки і психології: від теорії до практики : матер. міжнародної наук.-практ. конфер. Харків, 2021. С. 50-51.

38. Яблуновська К. О. Закордонний стан розробленості проблеми формування екологічної компетентності // Стан освітнього процесу в умовах викликів сьогодення : матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції (Дніпро, 12 лютого 2021 р). Дніпро : Міжнародний гуманітарний дослідницький центр, 2021. С. 19 – 20.

39. Безпека життєдіяльності. Ч. 1. Безпека життєдіяльності людини у середовищі існування : завдання та методичні рекомендації до виконання самостійних робіт для здобувачів вищої освіти денної форми навчання ступеня "Молодший бакалавр" початкового рівня (Короткий цикл) для спеціальності 071 "Облік і оподаткування / уклад. К. О. Яблуновська. Миколаїв : МНАУ, 2021. 40 с.

40. Яблуновська К. О. Формування екологічної компетентності майбутніх фахівців в Україні // Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання : матеріали XV Всеукраїн. наук.-практ. конфер. Київ, 2021. С. 209-211.

41. Яблуновська К. О. Проблемні питання впровадження методології формування екологічної компетентності в умовах сучасної системи вищої освіти України // Педагогічні інновації : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 28-29 квітня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 179-181.

42. Яблуновська К. О. Методика відбору і структурування змісту екологічної освіти майбутніх викладачів-аграрників / Український психолого-педагогічний науковий збірник, 2021, № 22. С. 100-104.

43. Яблуновська К. О. Формування екологічної культури під час навчання фахівців економічного профілю. Modern Economics. 2021. № 26(2021). С. 190-194. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V26\(2021\)-29](https://doi.org/10.31521/modecon.V26(2021)-29).

9. Інтеграція здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта.

Інклюзивна освіта є системою освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права кожного на освіту, права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання особистості з особливими освітніми потребами. Інклюзивний підхід – створення таких умов, за яких усі учасники освітнього процесу мають однаковий доступ до освіти, у тому числі здобувачі з особливими освітніми потребами. Одним із головних завдань інклюзії є відгук на широкий спектр освітніх потреб в освітньому середовищі та поза його межами. В основу інклюзивної освіти покладено ідеологію, яка виключає будь-яку дискримінацію, забезпечує однакове ставлення до усіх людей, створює спеціальні умови для осіб з особливими потребами.

Основний принцип інклюзивної освіти полягає у тому, що: усі здобувачі навчаються разом в усіх випадках, коли це виявляється можливим, не зважаючи на певні труднощі чи відмінності, що існують між ними; визнаються і враховуються різноманітні потреби здобувачів шляхом узгодження різних видів і темпів навчання; забезпечується якість освіти для усіх

здобувачів вищої освіти через розробку відповідних навчальних планів, прийняття організаційних заходів, розробку стратегії викладання, використання відповідних інформаційно-комунікаційних ресурсів.

Особи з особливими освітніми потребами отримують додаткову допомогу, яка може знадобитися їм з метою забезпечення успішності освітнього процесу та отримання програмних результатів навчання.

Гарантується солідарність, співучасть, взаємоповага, розуміння між усіма учасниками освітнього процесу незалежно від їхніх особливих потреб. Можливості інклюзивної освіти можуть бути реалізовані кожним учасником освітнього процесу.

10. Доступ до матеріалів. «Основи охорони праці».

Матеріали з навчальної дисципліни узагальнено у освітній платформі Moodle за посиланням — <https://moodle.mnau.edu.ua/course/index.php?categoryid=21>

Бібліотека Миколаївського національного аграрного університету за посиланням — <https://lib.mnau.edu.ua/>.

Репозитарій Миколаївського національного аграрного університету за посиланням — <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/>.

Офіційні сайти для збору та обробки інформації (інтернет джерела).

Силабус
з навчальної дисципліни підготовлено:
асистент

К.О. Яблуновська